

Naziv fakulteta, npr.

Ekonomski Fakultet Zenica

SEMINARSKI RAD

TEMA: _____

PREDMET: _____

Mentor

Student

Br. Indeksa

Zenica, 2011 godine

SEMINARSKI RAD

PORODICA

UVOD

Porodica je nezamenljiva sredina u kojoj se čovek formira kao ličnost, u kojoj živi zadovoljavajući neke od svojih najbitnijih potreba koje se samo u porodici i mogu da zadovolje.*

Porodica je specifična bio-socijalna zajednica ljudi. Ona ima veoma značajnu ulogu u razvoju čoveka, ali ne samo čoveka nego društva uopšte. Porodica je posrednik između društva i pojedinca, ali porodica vrši više funkcija od bilo koje društvene grupe. Nastanak neke društvene grupe ima za cilj da se neka radnja obavi i takva grupa postoji dok postoje i potrebe, što znači da nakon prestanka potreba takva grupa može da se rasformira. Formiranjem porodice čovek kao socijalno biće doživljava na taj način što njegov život ima sasvim drugačiji smisao bitisanja kada više nije sam nego pored njega postoji njegov barčni drug, deca.

POJAM PORODICE

Reč »porodica« danas se odnosi na različite pojmove. U najširem smislu to je »nerazdvojna celina osoba povezanih brakom ili usvajanjem« ili »rađanje pojedinca koji nasleđuju jedan drugog« - što znači, »loza«, »rod«, »dinastija«. U užem smislu reč porodica znači »rodbinsko povezane osobe koje žive pod istim krovom« - ili još uže »oca, majku i decu«.

Porodica je specifična društvena grupa koja se istorijski menjala i razvijala, u kojoj se prepliću društveno – ekonomski, biološki i psihički činioci. Biološki karakter porodice je jedan od osnovnih obeležja. Ono obuhvata dve vrste međusobno povezanih ali različitih odnosa u kojima se prožimaju biološki, psihološki i društveni elementi: zadovoljavanje polnog nagona i emotivnih potreba ljudi, rađanje i podizanje dece. Iako ove kategorije se mogu odvijati i izvan porodice, one se najvećim delom odvijaju u porodici.

Iako nam se čini da o porodici uglavno dosta sve znamo, njeno naučno proučavanje nije nimalo lako, tako da u ovoj oblasti postoji niz neraščišćenih pitanja i problema – počev od istorijskog razvoja porodice, preko njene strukture i funkcija, odnosa prema globalnom društvu, unutrašnjih odnosa i dinamike. Složenost porodice kao posebne društvene grupe i teškoće koje se javljaju u njenom proučavanju iziskuje saradnju veklikog broja nauka, kako prirodnih tako i društvenih.

1. Oblici srodstva

Porodica je središte oko koga se uobličava čitav niz srodničkih veza i odnosa. Najvažniji oblik srodstva je:

- Krvno srodstvo ili prirodno srodstvo koje se zasniva rađanjem,

- Tazbinsko srodstvo (koj se stvara ženidbom ili udajom),
- Adoptivno srodstvo (nastaje usvajanjem) i
- Duhovno srodstvo (kumstvo, pobratimstvo).

2. Generacije ili pokoljenja

Generacija ili pokoljenje je skup ljudi bliskih po godištima, vremenu življenja koja stoji u vezi sa srodstvom ukoliko ovo nosi podelu, ne samo na pretke i potomke, već i na straije i mlađe. Odnosi između oca i sina su generacijski odnosi.

Sa razvojem društva generacija je uglavnom dobijala društvena obeležja i razvrstavala se prema starosti, ekonomskoj aktivnosti i biološkoj reprodukciji. Tako je starija generacija ekonomski neaktivna, ali i biološki neproaktivna, srednja generacija je ekonomski aktivna i jedina sposobna za obezbeđenje potomstva. Mladi su ekonomski neaktivni, a isključeni iz ljudske reprodukcije. U današnjim porodicama često žive i po tri generacije, pa se zbog brzih promena u društvu događa da nastupe krize u takvim porodicama, odnosno sukobi generacija, iz razloga različitog tumačenja i shvatanja sveta.

Porodica je i bio-socijalna i psihička zajednica, što znači da porodica vodi brigu oko podizanja, zaštite i vaspitanja dece. Ovo je jedna od bitnih uloga porodice. Međutim briga oko podizanja i vaspitavanja dece zavisi mnogo od uslova i mogućnosti roditelja. Često se događa da zbog loših materijalnih uslova oba roditelja su previše posvećena poslu, pa brigu o deci ne preuzima niko i takva deca se obično prepuštena sama sebi.

Društvena zajednica je oduvek regulisala krvno-srodstvene odnose u porodici. Najranije uređenje porodice vršilo se pomoću običaja, morala, a naročito religije, a kasnije je ove oblike zamenilo pravo.

OBLICI PORODICE

U zavisnosti od kriterijuma mogu se razlikovati sledeći oblici porodice:

Prvi oblik porodice je **totemskog klana** za koje je karakteristično zajedničko ime svih pripadnika roda, što je simbolizovano znakom i verovanjem o zajedničkom poreklu. Deca se u ovoj porodici određuju po materinskoj liniji, jer u njenoj osnovi leži grupni brak u kojem se ne zna ko je otac, ali kako je rađanje pod zaštitom klana, sva deca su na neki način njegova, zajednička. Istorijski posmatrano ovo je doba matrijarhata.

Iz totemske porodice razvoja se porodična kućna zajednica. Pojavu očinske porodice znači da se krvna veza određuje prema ocu. Istorijski gledano ovaj period kada uloga oca postaje veoma važna za porodicu naziva se još i period patrijarhata.

U **patrijahalnoj konjugalnoj porodici** je razvijena dominacija patrijahalnog vođe, starešine koja donosi određivanje potomstva isključivo po očinskoj liniji. Starešina porodice ima apsolutnu vlast, nad svim članovima porodice, a naročito nad ženama i odlučuje o udaji, ženidbi, a često i o začecu i broju dece.

Individualna konjigalna porodica obeležava savremeno društvo. Ova porodica je zasnovana na monogamiji i nju čine samo najbliži srodnici, roditelji sa decom. Odluke o potomstvu donose supružnici zajednički, a ono se računa po obe linije očevoj i majčinoj. Uloga oca je uslovljena delom iz biološke delom iz društvene aktivnosti.

Postoje i drugi kriterijumi za određivanje oblika porodice kao što su:

- **tradicionalna**- porodica gde su uloge raspodeljene prema polu i uzrastu. U ovakvoj porodici tačno se zna položaj i ulogu koji imaju muški članovi porodice, i kakva prava i obaveze imaju žene.
- **patrijahalna** – počiva na vrhovnom neprikosnovenom autoritetu oca »glave porodice«, u ovakvoj porodici najveći autoritet ima otac koji donosi sve odluke i njegova reč je zadnja.
- **egalitarna (demokratska)** – porodica gde je raspodela uloga među polovima i generacijama u skladu sa sklonosti i sposobnostima svojih članova.
- **matrilinearna** – to je porodica u kome se srodstvo računa po majci.
- **patrilinearna** – u kojoj se »porodična loza« vodi po ocu i njegovim muškim precima
- **bilateralna** – srodstvo se računa po obe linije
- **nuklearna** – ovu porodicu sačinjavaju roditelji i deca. Ovakv oblik porodice je karakterističan za savremeno doba.
- **proširena**- ovu porodicu čine i bliži i dalji srodnici koji žive pod istim krovom i u zajedničkom domaćinstvu.
- **potpuna** – to je ona porodica koja se sastoji od supružnika i dece
- **nepotpuna** – ovo je porodica u kojoj nedostaje jedan supružnik – roditelj (zbog razvoda, smrti ili iz drugih razloga),
- **integrisana** - to je porodica gde postoji čvrsta povezanost članova porodice, gde postoji osećanje uzajamnosti. U ovakvoj porodici njeni članovi se osećaju sigurno, zaštićeno i oni donose zajedničke odluke koje su integrisane. Kod članova ove porodice usađen je veliki osećaj pripadnosti.
- **dezintegrisana** – karakteriše udaljavanje članova jednih od drugih, odsustvo zajedničkih vrednosti i ciljeva, emocionalno »hlađenje« i ravnodušnost, povlačenje u sebe ili vezivanje za osobe van porodice. Za ovakvu porodicu možemo reći da ne postoji duboka emocionalna vezanost za svoje članove , tako da se njeni članovi osećaju usamljeno i imaju strah da se povere jedni drugima, a izlaz iz takve situacije nalaze u drugim porodicama, gde osećaju lažnu sigurnost.

PORODICA KAO DRUŠTVENA GRUPA

Porodica je primarna, parcijalna i univerzalna društvena grupa.

- Ona je **primarna** zato što je istorijski prvi oblik društvenog grupisanja.
- **parcijalna** je jer se u njoj ostvaruju samo neke životne funkcije (biološka-reproduktivna i vaspitna), i
- **univerzalna** zato što ne postoji nijedan drugi oblik porodičnog organizovanja.

Pored ove podele možemo napraviti i podelu porodice na:

- **autokratska,**
- **demokratska, ili**
- **anarhična,**
- **referentna** (gde se pojedinac poistovećuje sa porodicom kojoj pripada, usvajajući njen sistem vrednosti).

- **formalna** gde je veoma bitno sklapanje braka po običajnom pravu, gde bračni parovi žive u legalnom i legitimnom braku
- **neformalna** gde je porodica plod vanbračne zajednice.

Brak je institucija koja, prirodno i društveno, predhodi porodici. Pod porodicom se podrazumeva biološko-društveno zasnovana grupa ljudi, povezani krvnim srodstvom i zajedničkim životom. Porodicu ne čine svi srodnici, jer srodstvo je širi pojam i podrazumeva složeni i razučeni sistem veza, zasnovanih pored krvnih, i na pravnim, moralnim ekonomskim i verskim vezama.

Treba napomenuti da je neophodno napraviti razliku između porodice i kućne zajednice. Porodicu čine roditelji i deca, dok se pojam kućne zajednice različito tumačio.

Prema Ševalje d, Žokur, kućna zajednica predstavlja prvo od srodničkih i prirodnih stanja čoveka, to je građanska zajednica, najprirodnija i najstarija od svih. Porodica je osnov državne zajednice, jer narodi i države nisu ništa drugo do zajednice sastavljene od više porodica. U Literovom Rečniku iz 1869.godine porodica se definiše kao grupa ljudi koji su krvno povezani i žive pod istim krovom, a posebno otac, majka i deca.

»Porodica je zajednica polova i dece koja iz te veze nastaju (a mogu biti i adoptirana), zatim porodica je primarna zajednica u kojoj se razvija ličnost deteta i to je takva zajednica koja obezbeđuje psiho-socijalnu povezanost članova« **

KRIZA PORODICE

Ženska potčinjenost i jednakost

Za porodicu uopšte vezana je ženska potčinjenost ili nejednakost polova koja se izražavala u seksualnoj i društvenoj nejednakosti sa značajnim posledicama za ljudsku reprodukciju.

Žena u istoriji je bila socijalno potčinjena, što je značilo da je u seksualnim odnosima postojala kao objekat muške manipulacije. Dugo vremena ona nije mogla da vrši izbor partnera, a istovremno je prema njoj iskazivna agresivnost, kako u porodici tako i van nje, koja se ogledala od neželjene trudnoće i rađanja dece, do silovanja i prostitucije.

U savremenom društvu, zajedno sa težnjom za opštom jednakošću ljudi, javili su se i pokreti za žensku emancipaciju u čiji centar je u prvo vreme stavljena društvena jednakost polova, a kasnije i seksualna jednakost koja je vezana za slobodni izbor partnera, sprečavanje silovanja u braku i porodici i izvan nje, pravo na izbor materinastva i prekid trudnoće.

Društveno – ekonomska i pravna jednakost je postignuta, ali seksualna nije jer je žena i dalje predmet manipulacije, što pokazuje ne samo današnja prostitucija koja je tipična za upravljanje ženskom seksualnošću.

U savremenom društvu porodica, zajedno sa brakom, doživljava značajne transformacije koje govore o njenoj krizi. Sa društvenom jednakošću raste broj slobodnih brakova u kojima se deca uopšte ne rađaju. Osim toga promene u ukupnom životu izazivaju mnogobrojne razvode brakova i raspade porodica što sve smanjuje broj dece.

Moderna porodica

Moderna porodica je rezultat sveopšte industrijalizacije društva, koja je najpre zahvatila zapadnoevropske zemlje, a potom se proširila na veliki deo savremenog društva.

Od proizvodne porodica se transformisala u potrošačku društvenu grupu. U savremenoj porodici se uočava sledeće:

- autonomija u odnosu na ostale oblasti života i rada, viši stepen slobode članova i njihova sve izražajnija ravnopravnost
- kao i slabljenje porodične solidarnosti i povezanosti njenih članova i jačanje individualizma, egoizma i patologije.

Porodica i društvo

Porodica je temelj društvene zajednice. Značaj porodice za opstanak društva ne može umanjiti važnost ostalih društvenih grupa. Porodica se javlja kao most između pojedinca i društva. Stepenn razvitka datog društva odražava se i na porodicu. Da li će porodica imati jedno ili više dece zavisi od ekonomskih prilika, kulturnih obrazaca i odnosa društvenih institucija (podsticanje rađanja socijalnom i zdravstvenom zaštitom majke i deteta).

Kad je reč o vaspitavanju treba istaći da je to najdelikatniji i najznačajniji proces u kome se formira ličnost deteta kroz usvajanje određenog sistema vrednosti i odnosa prema drugim članovima porodice i društva, prema samom sebi i vlastitim obavezama. Tu su veoma bitni sledeći činioci: roditelji kao vaspitači dolaze iz nekog predhodnog sistema društvenih i kulturnih vrednosti. Vaspitavanje dece je »utiskivanje« postojjećih obrazaca za neko buduće vreme u kome će se ti obrasci sigurno primnjivati, a što znači da će u većoj ili manjoj meri biti nepormenljivi. Vaspitavanje je dvosemran proces u kome se ne formiraju samo deca već i roditelji.

Nespremnost društva da zaštiti porodicu i nespremnost roditelja da se u procesu vaspitavanja i sami menjaju u skladu sa promenjenim porodičnim i društvenim okolnostima su neke od uzroka porodične i društvene dezintegracije.

REZIME

Porodica je predmet proučavanja mnogih naučnika. Pa po osnovu toga postoje mnogobrojne definicije o porodici.

Porodica je jedna od najstarijih društvenih grupa. Porodica je tesno povezana sa brakom, srodstvom i domaćinstvom, ali se ne može poistovetiti sa njima.*

U većini zemalja dešavaju se znatne promene pa i u tradicionalnom obliku porodice koji je bio poznat na našem tlu kao porodična zadruga, čiji je broj veoma mali, a preciznih podataka nema za poslednje decenije 20 veka. Južnoslovenska porodična zadruga je poznata u čitavom naučnom svetu jer se kao oblik velike nedeljive porodice kroz koji su prošli svi indoevropski, mnogi afrički i američki narodi, zadržala iz dosta daleke prošlosti do naših dana.

Na našem prostoru porodična zadruga je oblik patrijahalne porodice sa ponekim specifičnim karakteristikama u odnosu na opšta svojstva ovog tipa porodice. Ona je najčešći tip u seoskoj zajednici tokom 19 veka. U porodičnoj zadruzi žive tri, a ponekad i više generacija, što znači da ona objedinjava više malih porodica. Nosilac porodične

svojine je zadruga, a starešina zadruga ne mora biti najstariji član, već onaj koga izaberu ostali članovi. Ipak u njoj vlada hijerarhijsko ustrojstvo, a žene imaju manje prava nego muškarci. Uloga žene se svodi na rađanje i podizanje dece i poslove u domaćinstvu. Tek sa rađanjem sinova položaj žene postaje sigurniji, jer se na taj način vezuju krvnim srodstvom sa grupom koju produžava. Posle drugog svetkog rata dolazi do nestanka porodičnih zadruga, osim malog broja izuzetaka, smatra se da postoje danas kod Albanaca koji žive na Kosovu i Metohiji. One imaju zajedničkog domaćina, ne vrši se deoba zemljišta, zarađeni novac se čuva na jednom mestu.

Opšta obeležja patrijahalne porodice na našem području počiva na privatnoj svojini i čvrstom srodničkom strukturom. U ovakvoj porodici dominacija muškaraca nad ženom i starijeg nad mlađima je potpuno prirodna. Brak se zasniva na osnovu slobodnog izbora i dublje emotivne vezanosti budućih supružnika, već putem dogovora starešina porodice, pri čemu veliku ulogu igraju imovinsko – materijalni interesi porodice. Osnovni cilj braka je produženje loze, pa se ova porodica odlukuje velikim brojem

dece. Ovde vlada formalna monogamija, vernost se zahteva samo od žena, dok muškarac ima veće seksualne slobode, kako pre braka tako i u njemu. Kod ovog tipa porodice pojedinac faktički ne može sam da opstane, pa su ovde izražene i njene ekonomske funkcije, jednako kao i porodična i srodnička solidarnost.

Nuklearna porodica se sastoji od roditelja i dece koji žive u zajedničkom domaćinstvu. Članovi ove porodice su uključeni u rad i proizvodnju izvan porodice. Između članova porodice trebalo bi da vladaju odnosi ravnopravnosti, poštovanja i duboke emotivne vezanosti, mada to u praksi često nije tako. U ovom tipu porodice seksualne funkcije se odvajaju od reproduktivnih, broj dece se radikalno smanjuje, krug srodnika se sužava a srodničke veze slabe, vaspitne funkcije se jednim delom prenose na širu društvenu zajednicu (vrtiće, škole), a ekonomske funkcije se uglavnom svode na zajedničku potrošnju. Kod položaja pojedinca se opaža izvesna doza demokratičnosti koja se iskazuje kroz ravnopravnost supružnika, povećanu zaposlenost i samostalnost žene. Kada se kaže da su žene postale samostalnije mora da se istakne da su postale preopterećene obavezama u porodici i na poslu.

Kod ovakvog tipa porodice zapaža se velika otuđenost pojedinaca u krugu porodice, koja se prenosi na društvenu zajednicu. U velikoj meri dolazi do zlostavljanja, zanemarivanja i posvećivanja sve manje pažnje deci, te se na taj način javlja veliki broj maloletničke delikvencije. Kako su roditelji prazaposleni usled teške ekonomske situacije, deca su najčešće prepuštena sama sebi a uloge vaspitača ne mogu da nadomeste ljubav, pažnju i brigu koju deca žele od svojih roditelja.

Usled loše ekonomske situacije dolazi i do krize u moralu porodice, pa se često susrećemo sa zlostavljanjem u porodici, kako supružnika tako i dece. Veliku ulogu za rešavanje tih porodičnih problema je preuzela društvena zajednica.

LITERATURA

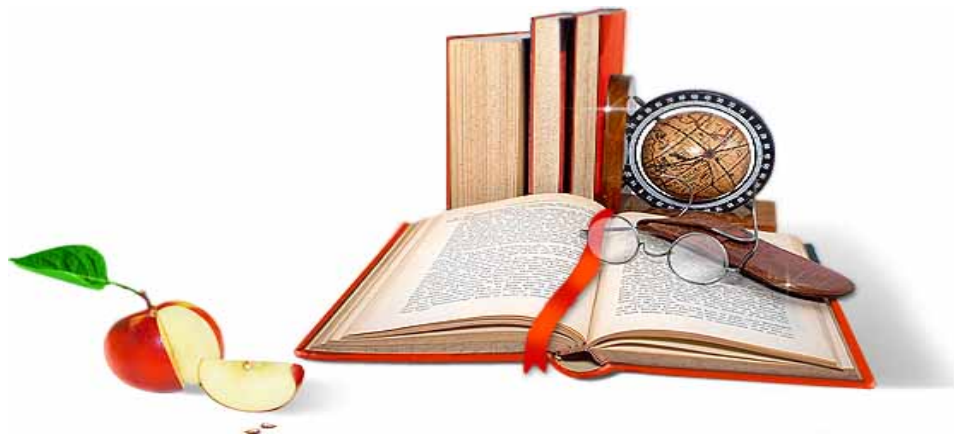
1. Dr. D. Koković, Dr. M. Tripković, Dr.M, Mitrović – Sociologija,
..... Novi Sad 1993.god.
- 2.Momčilo Stojaković i Milijana Stojaković – Čovek i društvo -
..... Vranje 2005.god.
- 3.* Vera Matić – Sociologija Beograd 2005.god.
4. Anđelka Milić – Rađanje moderne porodice Beograd 1988.god.
- 5.** Zagorka Golubović – Porodica kao ljudska zajednica . Zagreb 1981.god.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	2
2. Pojam porodice.....	2
3. Oblici srodstva	3
4. Generacije ili pokoljenja.....	3
5. Oblici porodice	4
6. Porodica kao društvena grupa	6
7. Kriza porodice.....	7
8. Ženska potčinjenost i jednakost.....	7
9. Moderna porodica	8
10.Porodica i društvo	8
11. Analiza porodice u Srbiji	9
12. Literatura.....	11
13. Sadržaj	12

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RAD.

**RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI
MATERIJALI.**

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.MATURSKI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.ESSAYSX.COM

WWW.FACEBOOK.COM/DIPLOMSKIRADOVI

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **[SEMINARSKI](#)**, **[DIPLOMSKI](#)** ILI **[MATURSKI](#)** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **[GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#)** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **[BAZI](#)** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **[IZRADA RADOVA](#)**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **[FORUMU](#)** ILI NA **MATURSKIRADOVI.NET@GMAIL.COM**